

Läkarförbundets egen studie avlivar en myt

Industrins ekonomiska betydelse för läkares fortbildning överdrivs

Industrins dominerande betydelse för läkares fortbildning är en myt. En enkätundersökning som Läkarförbundet gjort visar att det snarare är arbetsgivaren som betalar för merparten av kost-, logi- och kurskostnader i samband med läkares fortbildningar.

II Läkares arbetsgivare måste svara för minst hälften av kostnaden för resa, kost och logi då läkare genomgår fortbildning. Det framgår av den överenskommelse mellan Landstingsförbundet och Läkemedelsindustriföreningen som gäller från 1 januari 2005. Överenskommelsen har väckt farhågor om att läkares fortbildningsmöjligheter nu riskerar att begränsas påtagligt. Det har dock inte tidigare funnits några siffror på hur stor industrins andel är av kostnaderna för läkares fortbildning.

Nu visar resultatet av en fortbildningsenkät att arbetsgivarna redan idag står för en betydligt högre andel än hälften av kostnaderna, hela 67 procent. Läkemedelsindustrins och den medicinska tekniska industrins andel är bara 18 pro-

cent. Svarefrekvensen i undersökningen är dessutom hög, 80 procent, på den enkät som vände sig till omkring 1 000 läkare anslutna till Sjukhusläkarföreningen, Distriktsläkarföreningen och Läkarförbundets chefsförening.

Turid Stenhaugen på Läkarförbundets utredningsavdelning har sammanställt enkätsvaren. Hon menar att den bild undersökningen ger är tillförlitlig, så till vida att den innefattar anställda på såväl universitetssjukhus som region-sjukhus och mindre arbetsplatser.

Utöver arbetsgivarnas 67 procent och industrins 18 procent utgjordes finansieringen för läkares externa medicinska utbildning under den studerade perioden, november 2003 till oktober 2004, av läkares egna pengar (7 procent) eller av forskningsmedel och fonder (8 procent). 89 procent hade tjänstledigt med lön för studierna.

Få dagar avsätts till fortbildning

Utbildningsdagarna är dock ganska få, enligt enkätsvaren. Den specialitet som hade flest utbildningsdagar var ortopedi, med 12,2 dagar per år. Kirurgi, barn-

medicin, infektion och radiologi låg också högst med över 10 dagar per år. Allmänmedicinerna hade det sämst ställt enligt svaren, med 6,3 dagar per år. I genomsnitt deltog de läkare som svarade på enkäten i extern fortbildning 8 dagar per år. I huvudsak rörde det sig om kurser, konferenser, kongresser och »övriga utbildningsaktiviteter«.

Ifråga om extern fortbildning utbildade sig män oftast, 9,1 dagar per år. Motsvarande siffra för kvinnor var 7,6 dagar. Av de totalt 961 läkare som svarade på enkäten var 38 procent kvinnor.

Undersökningen innehöll även frågor om utvecklingssamtal samt om planerade utbildningar och hur chefen såg på dessa. 64 procent hade haft utvecklingssamtal under den aktuella perioden, och tre av fyra läkare uppmuntrades ofta eller i viss mån av sin chef att fortbilda sig. Men endast 26 procent hade en utbildningsplan för det närmaste året, som även chefen hade ställt sig positiv till, visar enkätsvaren.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se

Resultatet väcker förvåning och besvikelse

Reaktionerna på Läkarförbundets enkätundersökning väcker förvåning och viss besvikelse bland läkare. Den bild svaren ger stämmer dåligt med den bild av verkligheten som många har.

II »Det är en olycklig undersökning, eftersom den visar att arbetsgivaren redan betalar för läkares fortbildning, och så förhåller det sig inte i verkligheten.« Så kommenterade Inge Eriksson, vice ordförande i Västmanlands läkarförening, resultaten i Läkarförbundets enkät då de presenterades första gången vid lokal- och specialitetsföreningarnas representantskap den 8 februari.

Och det var många med honom som inte kände igen den bild enkätsvaren gav. Bland förklaringar till den »felaktiga bilden« framfördes misstankar om att svaren färgats av den debatt om läkares beroende av industrin som präglat det aktuella året. Men Turid Stenhaugen på Läkarförbundet, som presenterade resultaten, hävdade att de överensstämmer

med resultaten från en liknande undersökning 2003 genomförd av Sjukhusläkarföreningen.

Även Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm pekar på att tidigare undersökningar faktiskt har visat liknande resultat, men »att man inte tagit till sig dessa«.

– Jag är själv mycket förvånad över dessa resultat. Debatten har ju utgått från att industrin stått för en väsentligt större andel av kostnaderna.

Men trots att det nu finns siffror på att arbetsgivaren tycks svara för en betydande del av fortbildningskostnaderna, anser Eva Nilsson Bågenholm att Läkarförbundets krav på landstingen att avsätta extra medel till fortbildning kvarstår.

Inte en fullständig bild av verkligheten

– Arbetsgivaren tar inte sitt ansvar eftersom läkarna inte får tillräckligt många utbildningsdagar. Och en fjärdedel uppgav att de överhuvudtaget inte hade haft en enda utbildningsdag under det aktuella året, vilket är anmärkningsvärt.

Enkäten visar att läkare inom ortopedi är de som lyckats få flest utbildningsdagar, följd av bland annat kirurger.

– Att ortopederna har så många utbildningsdagar jämfört med exempelvis allmänmedicinerna är också anmärkningsvärt. Primärvården nedprioriterar läkares fortbildning, och det är ju en av förklaringarna till varför det är så svårt att rekrytera läkare till primärvården, säger Eva Nilsson Bågenholm.

Men svaren i enkätundersökning ger förmodligen inte en fullständig bild av verkligheten, menar Eva Nilsson Bågenholm. Det har exempelvis inte ställts några frågor om vem som arrangerar de kurser som ges till läkare, och skulle den kostnaden räknas in blir industrins andel förmodligen högre.

– Jag kan även tänka mig andra felkällor, som att de läkare som svarat inte alltid vet vem som arrangerat eller betalat för de kurser de genomgått, säger Eva Nilsson Bågenholm.

Peter Örn